לריש לקיש דאמר כדרך עד דידעי בה כ"ע. קשה לריב"ל דבגזיר בסופו (דף סג.) אימת הך מסקנא ולא מייתי התם מילתיה דר' יוחנן ולא פריך נמי אלא לר"ל וקאמר בשלמא למ"ד כדרך שפיר והיא מסוגיות החלוקות: **וטמא** וטהור לבתחלה **הוא.** ודוקא לפני זריקה אבל לפני שמיטה לא כמו שהגיה בקונטרס במתני' מתוספתא: **אלא** לפני זריקה נמי מרצה. ע"כ לפני זריקת שם דם דאם נזרק אפילו אחד מן הדמים ונטמא[א] תגן בפרק ג' מיניס (מזיר דף מז.) [ב]יציא שאר קרבנות ויטהר אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אפילו בטומאת הפסוס דכולה שמעתין היינו שאינו סותר נזירותו כדפי' לעיל אי בנזיר כי ימות מת עליו כו'[ב] וקשה לר"י דבפר' בתרא דנזיר (דף פג.) תגן אם עד שלא גילה נודע לו אפילו טומאת הפסוס סותר ומוקי ליה ר' יוחנן בגמ' כר"ל דאמר מגלתת מעבכת[ג] וא"כ נודע לו לפני זריקה נמי כיון דמעבכת אמאי אינו סותר ותירץ ר"י דהכא כיון שנשחט יש לו להשליש ומעלה אין על טומאת הפסוס ואינו סותר כאילו לאחר[ד] זריקה נטמא ולא דמי לקודש גילוח ואע"ג דגילוח הוה אחר זריקה כדתנן בג' מיניס (שם דף מו:) גילח על זבח ונמלא פסול תגלחתו פסולה ואי גילוח הוה לפני זריקה יציא זבח אחר [ה]לרצון אית להו דתגלחת לא מעבכת

ולכך מרלה הכא לפני זריקה:

המוצא מת מושכב בו'. בפ' בתרא דנזיר (דף סה.) דייק על הא דתנא דהתם המולא פרט למזוי מת פרט להרוג מושכב פרט ליושב[ו] וקשה לריב"ל דהכא ביושב אתי שפיר טפי מבמושכב דבמושכב לא הוי כולי האי טומאת הפסוס אם קברוהו שם וי"ל דמושכב נקט בשביל תרומה שהוא תופס כל רוחב הדרך ואי אפשר שלא יאהיל אי יסיט אבל יושב לא דאיכא למימר שמא לא האהיל כנגדו: **ובקבר אפי' בו'.** וא"ת היכי שייכא טומאת הפסוס בקבר והלא נודע כשקברוהו שם ואיכא למימר כגון שנפל בקבר[ז] ומה דפי' בקונטרס שהקבר מלרפו משום דכתיב אי בקבר אין נראה לר"י דשמא קרא מיירי בקבר מכוסה ומשום הכי נמי הקבר מלרפו משום אהל שהכיסוי מביא את הטומאה עליו: **מצאו** טמון בתבן בו'. משום דלפי מה שמלאנוהו עכשיו לא היה ראוי להכיר לאחד בשוח העולם אבל במים ראוי להכיר:

נטמא רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי בו'. נראה הטעם משום דלא בית דין מתנה עליהם לפי שהקזקיקוהו לשורפו לפני הבירה כדי לבייטו לא הטריחוהו להביא עצים משלו ויכול להנות משל הקדש וכן בציקנין[ח] התנו[ט] כמו כן ולא לכל דמתוך ליקוטתן היו נמנעין מלשורפו ואתי לידי עבירה ודוקא בציקנין לא בתכסנאי כדאמרי' בגמרא דשמשהו בציקנין אבל אדם אחר לא ואפילו למאן דלית ליה בפ"ק דשבועות (יא.) לב ב"ד מתנה עליהן ה"מ בקרבנות דקדשי קדושם הגוף אבל בקדושת דמים כולי עלמא מודו:

רב

ביה. ובגמרא מפרש טעמא: **נטמא מיעוטו.** וכן נותר של פסח טהור: **בציקנין.** ערלנין כלומר שהן לרי עין: **שמטמא** ואת הנותר: **גמ' וכן מי שיצא.** בפרק אלו עוברין (לעיל מט.): **שיש בידו בשר קדש.** עמו בדרך ונפסל ביוצא, שמתיאת קדשים קלים חומת ירושלים (לעיל מט.) ונפסל ביציאתו חוץ לחומה (ברכות מט.). **צופים.** מקום שיכול לראות בהמ"ק (שם) או: שם כפר שיכול לראות בהמ"ק משם (לעיל מט.).

אינו דין שהותרה לו טומאת הפסוס. היתר גמור ואפילו אוכל טהורין: **מהלכה.** כגון קבר טומאת הפסוס הלכה למשה מסיני בנזיר ועושה פסח: **ומי דייניגן קל וחומר מהלכה.** והא טומאת הפסוס לא משום ספיקא מטמאין לה דגמא גלוי מילתא למפרע בעלמא היא שאם אפילו בודאי נטמא נמי אלא בשעה שנטמא היתה טומאת הפסוס שלא הכיר בה אדם מעולם מטהרין ליה כדלקמן: דר"מ ור"ע במסכת נזיר [נו:] דאמרין התם רבינעת דם אין הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה ואומר רבי עקיבא ר"ו ומה עשה כשעורה שאין מטמא (את כל) אדם באהל הנזיר מגלח על מגעה ועל משאה רבינעת דם שמטמאה (את כל) אדם באהל אינו דין שהנזיר מגלח על מגעה ועל משאה אמר לו ר"ל לר"ע עגל כשעורה שהנזיר מגלח על מגעה ומשאה הלכה למשה מסיני ואין כתוב בתורה רבינעת דם אתה בא ללמוד ממנה בק"ו ואין דנין ק"ו מהלכה אלא מדבר הכתוב בתורה: **ותומאת הפסוס.** שהותרה בנזיר ועושה פסח היכא כתיבא. והך בעיא אינבעיא בי מדרשא מקמי הא בעיא דרב יוסף [ע"ל] ובשני דרב יוסף כבר איפשיטא הך מסקנא דלקמן דטומאת הפסוס הנגלה גמירי לה משום הכי פרכינן לעיל ומי דייניגן ק"ו מהלכה: **במחוורת עליו.** שהתה בדרוה לו: **לכם.** טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם והאי לכם קאי נמי אטמא: **כי דרך.** טמא לנפש דומיא דדרך רחוקה הוא: **אי זהו טומאת הפסוס.** שהותרה לנזיר ועושה פסח: **לא שנו.** דלא מרלה על טומאת הפסוס בנזיר ועושה פסח: **מושכב לרחבו של דרך.** והוא עבר שם ולא שלא נגע שם או הסיט או האהיל: **לתרומה.** לאכול בתרומה: **טמא.** דלא הותרה בו טומאת הפסוס ואילו לאורכו של דרך אפי' טומאת הפסוס אין כאן: **שאין לו מקום לעבור.** שמחזיק ומגלה את כל רוחב הדרך אף על גב דטומאת ודאי היא כיון דהסיח שעתא דעבר עליה טומאת הפסוס הוא שלא היה שום אדם יודעו שם ואף לזה לא נודע עד שנאמנו קרבנותיו אלא למשה מסיני היא שזורקין עליו את הדמים: **אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור.** אלא אם כן הסיט בו אדם עליו ובשעה שהולך עליו לא הסיר בו אדם תמתי (נזיר סב.). **לתרומה.** לענין אכילת תרומה (שם). **לנזיר ועושה פסח טהור.** ואינו צריך לעשות פסח שני, וכאל אלו שאמרו דבנזיר ועושה פסח טהור, כשנודע לו לאחר שעשה פסחו, אבל נודע לו קודם שעשה פסחו הרי זה טמא ונדחה לפסח שני, והכי מפורש עלה בתוספתא בבייתא דמס' מיר ובאל פסחים (שם). **אבל יש מקום לעבור.** אלא על המת (שם). **במה דברים אמורים.** דמהלך בין הפרקים טהור, **במהלך ברגליו.** שיכול לכוין ולפסוע בינתים אלא יגע ואלא יאהיל, **אבל טענן או רכוב טמא.** בתרומה לפי שאי אפשר כו' אבל לנזיר ועושה פסח לעולם טהור דהכי גמירי לה בטומאת הפסוס, והאי דכתוב בפרים אבל טענן או רכוב אפילו אבל בטומאה ידועה, שהיה ידועה לשום אדם, טמא. ואפילו נזיר ועושה פסח, ועשה פסח שני ואע"פ שכבר עשו פסחים בפסח ראשון (שם). **בתבן בעפר ובצרורות.** דאפשר אלא הכיר בו אדם מעולם

אינו דין שהותרה לו טומאת הפסוס. אמרי ומי דייניגן ק"ו מהלכה והתניא[ו] אמר לו רבי אליעזר עקיבא עצם כשעורה הלכה רבינעת דם ק"ו ואין דנין ק"ו מהלכה אלא אמר רבא יליף מועדו מועדו מפסח וטומאת התהום גופא היכא כתיבא[ז] אמר ר"א אמר קרא[1] וכי ימות מת עליו במחוורת עליו אשכחן נזיר עושה פסח מנלן א"ר יוחנן אמר קרא[2] בדרך רחוקה לכם במחוורת לכם רשב"ל אמר כדרך מה דרך בגלוי אף טומאה נמי בגלוי מיתיבי[ח] אי זהו טומאת התהום כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם הכיר בה אחד בסוף העולם אין זה טומאת התהום לר"א דאמר במחוורת עליו עד דידע הוא לר' יוחנן דאמר לכם במחוורת לכם עד דידעי בה תרין לרשב"ל דאמר כדרך עד דידעי כולי עלמא אלא טומאת התהום הלכתא גמירי לה וקרא אסמכתא בעלמא אמר מר בר רב אשי לא שנו אלא שנודע לו לאחר זריקה דכי אזדריק דם שפיר איזדריק אבל נודע לו לפני זריקה לא מרצה מיתיבי[ט] המוצא מת מושכב לרחבו של דרך לתרומה טמא לנזיר ועושה פסח טהור בד"א שאין לו מקום לעבור אבל יש מקום לעבור אף לתרומה טהור בד"א שמצאו שלם אבל משובר ומפורק טהור שמא בין הפרקים עבר ובקבר אפילו משובר ומפורק טמא מפני שהקבר מצרפו בד"א במהלך ברגליו אבל טענן או רכוב טמא לפי שמהלך ברגליו אפשר שלא יגע ולא יאהל אבל טענן או רכוב אי אפשר שלא יגע ולא יאהל בד"א בטומאת התהום אבל בטומאה ידועה טמא ואי זה היא טומאת התהום כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם אבל הכיר בה אחד בסוף העולם אין זה טומאת התהום[ז] אבל מצאו טמון בתבן בעפר ובצרורות הרי זה טומאת התהום במים באפילה בנקיקי הסלעים אין זה טומאת התהום ולא אמרו[י] טומאת התהום אלא למת בלבד: **מתני'** [ה]נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה מעצי המערכה נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהן או על גגותיהן מעצי עצמן הציקנין שורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה: **גמ'** מ"ט א"ר יוסי בר חנינא כדי לביישן: נטמא מיעוטו וכו': ורמינהו[יא] וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש אם עבר צופים שורפו במקומו ואם לאו חוזר

גמירי הלכתא אלא בטומאה שהיא בתהום המכוסה מן הכל: **ולא אמרו.** דהותרה טומאת התהום אלא במת בלבד: **מתני' נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה.** כל המקדש כולו קרי הבירה ואף על גב דקיימא לן בפרק כל שעה (לעיל כד.) דבמקום אכילת קדשים שם שריפתן מבקדש בשם תשרף [ויקרא ז]: **שנטמא מיעוטו.** וכן נותר של פסח טהור: **בציקנין.** ערלנין כלומר שהן לרי עין: **שמטמא** ואת הנותר: **גמ' וכן מי שיצא.** בפרק אלו עוברין [לעיל מט.]: **שיש בידו בשר קדש.** עמו בדרך ונפסל ביוצא: **צופים.** מקום שיכול לראות בהמ"ק (שם) ואם לאו חוזר

שאני אומר ממקום טהור עובר. **בד"א שמצאו שלם** אבל משובר ומפורק טהור, אימור ביני שוקיו עבר. ובקבר אפילו משובר ומפורק טמא שהקבר מצרפו בד"א במהלך ברגליו כו'. מצאו טמון בתבן בעפר ובצרורות הרי זו טומאת התהום במים ובאפלה ובנקיקי הסלעים אין זו טומאת התהום ולא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד בירושלמי בסוף הפרק ר' יוחנן בר מזיה בשם ר' פנחס ממה דאנן חמיי רבנן שולחין מנדליהן תחת אגף של הר הבית, תאני ר' יהודה לא קדשו תחת אגף של הר הבית, תני מחילות שתחת היכל קודש. אמר ריש לקיש ומתני' אמרה כן, ומדורה היתה שם ובית כסא של כבוד היה שם וכו', אמר ר' יוסי צואה טמאה היא אלא נקיות, ויי דא אמר יוצא והולך לו במסיבה ההולכת תחת הבירה והנותרת בו ואם קדש הוא ילך בקצרה.

[**מתני'**] נטמא שלם או רובו שורפין אותו לפני הבירה. **כדי לביישן,** מפני שפשעו בו ונטמא. נטמא מיעוטו והנותר שורפין אותו בחצרותיהן כו' איני ששורפין אותו בחצרותיהן והתנן באילו עוברין בסופו על בשר הקדש שיצא ונפסל

עין משפט נר מצוה

ע א מיי' פ"ו מהל' מחוסרי הכלה יח:

עא ב מיי' פ"ד מהלכ' מיאת מקדש הל' ו:

עב ג מיי' פ"ו מהל' קרבן פסח הלכה יא ופי"ח מהל' מאות הטומאה הלכה ג ופ"ט מהלכות מחוסרי הכ' יח):

עג ד מיי' פ"ו מהלכות מחוסרי הלכה יט:

עד ה מיי' פ"ד מהל' קרבן פסח הלכה ג ופי"ט מהל' פסולי המוקדשין הלכה כ ז:

מוסף תוספות

א. ולפני דריקה [נאמר ד]היינו לפני דריקה שאר דמים, [הרי]. תוס' שאנן. ב. [ז]א"כ לא צריך ריצוי צין. שם. ג. דכיון שנודע לו קודם שיש לעשות דבר שמעכב, הרי הוא כאילו נטמא באותה שעה טומאה ידועה. שם. ומתוכן קושיא נלגין הש"ס, ועי' רש"ש שכ"כ מעצמו. ד. וקודם גילוח מסיק בפרק בתרא דנזיר דסותר. שם. ה. [ז]"ל דכו' אליעזר מוקי לה התם, אבל... שם. ו. דאם יושב לא הויא שכונת קבורות שכך לא קברוהו. שם. ז. בתוס' שאנן 'ונפל עליו הבית'. ח. שוראין בהם חכמים עצרנות ביותר. שם.

רבינו חננאל

אינו דין שהותרה לצבור טומאת התהום. וקרבן צבור זהו כהן המרצה בתמיד. וכן הוא מפורש בתלמוד ארץ ישראל. ואקשינן ומי דייניגן קל וחומר מהלכה טומאת התהום ליחיד הלכה היא וקרבן ציבור קל וחומר. **והתניא אמר לו רבי עקיבא** עצם כשעורה הלכה ורבינעת דם קל וחומר מהלכה, דוו דר' עקיבא עיקרא בנזיר פרק כהן גדול ונזיר. וקל וחומר (דרבא) [דרבה] מפורש בירושלמי. אלא אמר רבא גמר במועדו בגזירה שוה מפסח. היכא **כתיבא** טומאת התהום בנזיר, אמר **רבי** אליעזר שנאמר וכי ימות מת עליו וגו' במחוורת עליו, כלומר ידיעה ברורה. **בפסח** ר' יוחנן אמר שנאמר טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם לכם במחוורת לכם. ריש לקיש אומר או בדרך רחוקה מה דרך בגלוי אף כל טומאה גלויה. **ואותבינן** עליהון איזו היא טומאת התהום כל שלא הכיר בה אחד בסוף העולם, הכיר בה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום, קשיא לר' אליעזר דאמר וכי ימות מת עליו, במחוורת עליו הוא שחייב עליה, וכל מה שאינה מחוורת עליו אע"פ שאחרים יודעין אותו הרי היא טומאת התהום. ולרבי יוחנן דמפיק לה מלכם תרין, הא ידע בה אחד טומאת התהום קרינא ביה. ולריש לקיש דמפיק לה מדרך כל שאינו גלוי לכל אדם כדרך הרי היא טומאת התהום האי מתני' דקתני אפילו ידע בה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום קשיא לכולהו. ונדחו כלם ואוקימנא אלא בטומאת התהום הלכתא גמירא לה וקרא אסמכתא בעלמא. אמר מר בר רב אשי אפילו אם נודע לו שנטמא לפני דריקה הציץ מרצה. **המוצא מת מושכב לרחבו** של דרך, לתרומה טמא, לנזיר ועושה פסח טהור. בד"א בשאין לו מקום לעבור אבל יש לו מקום לעבור אף לתרומה טהור

מסורת הש"ס

ו) שבת קלב. ע"ש מיר מ"ז. ז) מיר סב. ע"ש, ג) [שם. מוספתא זביס פפ"ב], ד) שם, ה) [מיר שם: כל הענין תוס' זביס פפ"ב], ו) [לעיל פ: ע"ש וש"ן], ז) [נכרכות מע: לעיל מט.]

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בִּפְתַע פֶּתֹאם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ:
במדבר ו ט
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנֶפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶּסַח לַיְיָ: במדבר ט י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נטמא וכו' ממו כן שמא מתוך לקוטתן כל"ל:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אלא לפני דריקה יביא שאר קרבנות. לא זכמי להבין הא סם נטמאת אמ"ב כזה אינו סותר בטומאה ידועה אבל אם נודע טמא לפרע כזה בידוע סותר ובכהנים אינו סותר וס"ל יפיר עיני:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה בד"א דמאוכר ומפורק טהור. נ"ב מילתא דפסיקא נקט אבל בחמת קאי גם (אמאלן לו) [אל"ל] מקום לעבור:

מוסף רש"י

ראין דבנן ק"ו מהלכה. דלא ניתנה תורה שבעל פה לדרש ב"ג מדות (שבת קלב.). במחוורת עליו. בבמחוורת לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה לו (נזיר סג.). אף טומאה נמי בגלוי. לאפוקי טומאת התהום דלא (שם). המוצא מת מושכב לרחבו של דרך. טמון בדרך בתבן או בצרורות ומוטל לרחבו של דרך ואין לו מקום לעבור אלא עליו ובשעה שהולך עליו לא הסיר בו אדם תמתי (נזיר סב.). לתרומה. לענין אכילת תרומה (שם). לנזיר ועושה פסח טהור. ואינו צריך לעשות פסח שני, וכאל אלו שאמרו דבנזיר ועושה פסח טהור, כשנודע לו לאחר שעשה פסחו, אבל נודע לו קודם שעשה פסחו הרי זה טמא ונדחה לפסח שני, והכי מפורש עלה בתוספתא בבייתא דמס' מיר ובאל פסחים (שם). אבל יש מקום לעבור. אלא על המת (שם). במה דברים אמורים. דמהלך בין הפרקים טהור, במהלך ברגליו. שיכול לכוין ולפסוע בינתים אלא יגע ואלא יאהיל, אבל טענן או רכוב טמא. בתרומה לפי שאי אפשר כו' אבל לנזיר ועושה פסח לעולם טהור דהכי גמירי לה בטומאת התהום, והאי דכתוב בפרים אבל טענן או רכוב אפילו אבל בטומאה ידועה, שהיה ידועה לשום אדם, טמא. ואפילו נזיר ועושה פסח, ועשה פסח שני ואע"פ שכבר עשו פסחים בפסח ראשון (שם). בתבן בעפר ובצרורות. דאפשר אלא הכיר בו אדם מעולם

שהרי תגן יכול להתגלגל עליו על ידי רוח, ולרוחות עשויין להתגלגל ממקום למקום (שם). **במים באפילה בנקיקי הסלעים.** הואיל וכן מלוין יכול אדם להסתכל בהן על ידי הדחק, ואפשר שאדם אחד מכיר בהן שמלוין כתוכו (שם). **שיש בידו בשר קודש.** עמו בדרך ונפסל ביוצא, שמתיאת קדשים קלים חומת ירושלים (לעיל מט.) ונפסל ביציאתו חוץ לחומה (ברכות מט.). **צופים.** מקום שיכול לראות בהמ"ק (שם) או: שם כפר שיכול לראות בהמ"ק משם (לעיל מט.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

חוזר ושורפו כו'. אלמא מיעוטו שנפסל מעצי המערכה נמי שרפינן: **כאן באכסנאי.** שאין לו עצים שורפו מעצי המערכה ומתני' בבעל הבית: **שהחזיק בדרך.** לא הטרימוהו לחזור על עצים כדקתני וכן מי שיצא אלמא בהחזיק בדרך עסקינן: **רב זביד.** כרב חמא מוקיש לה ואדרבה דפא פליג ויהיב טעמא למילתיה דרב חמא דכיון דלית ליה עצים שם עשאוהו כציקנין והחזיק בדרך דקתני מתני' לאשמועינן חזרה נקט לה ולא משום עצים דהוא הדין לגא החזיק: **כאן לשורפו כו'.** כדמפרש טעמא: **לידי הקלה.** ליהנות מהן הנאה אחרת והנאתה זו אין בו מעילה דתנאי ב"ד הוא ועל מנת כן מקדישין אותו: **משום חשד.** שלאחר שריפתן מחזירין מותר העצים לתוך ביתן והרואה חושדן בגונבי עצי המערכה ונהנין מהן: **קני וחריוס.** קנים וחריות של דקל הכל יודעים שאינם מעצי המערכה לפי שקלים הם ונשרפין מהר ואין שם המערכה מתקיימ' בהן ומשום חשד ליכא אבל משום בושת איכא: **אגן הפס.** במסכת תמיד: **ראש המעמד.** הממונה על כך מעמיד את הטמאים של בית אב בכל בקר בשער המזרחי כניסת כל אדם להר הבית: **כדי לביישן.** שלא יזהרו מלטמא והרי העבודה של מחר היתה מוטלת עליהן והיה להן ליזהר: **משום חשד.** שלא יחשדוהו שמפני מלאכתן הן נחלין מלבוא לעבוד עבודה (א) ומעמידן שם כדי שיראו אותם בני אדם ויודעין שמחמת טומאה הם חדלין. ואיידי דאייתי לעיל בהך פלוגתא דמפני המשד נקט לה להא: **מפנקי.** הכל יודעין שבטילים הן מן המלאכה ואין מניחין עבודה מפני מלאכתן דהני משום חשד ליכא ואין צריך להעמידם שם ולמאן דאמר כדי לביישן צריך: **אי נמי דקגדיל שיטורא.** מפשילי חבלים שהיא אומנות קלה ושכרה מעט ואין בני אדם חשודין שיחדלו מלבוא לעבודה מפני ביטול מלאכה זו: **מתני' הפסח שנטמא או שילא ישרף מיד.** בארבעה עשר ואין צריך להשהותו עד הבוקר של שחר עשר שתעובר לורתו דהיינו לילה אחד ומיהו ב"ש לא אמר שריף ליה כדיליף לקמן (דף פג:) דאין שורפין קדשים ב"ש **נטמאו הבעלים או שמתו.** דאין פסולו בגופו אלא ממתת דבר אחר שאין לו אוכלין: **גמ' בשלמא נטמא.** טעון שריפה: **דכתיב והנשר וגו'.** וגבי קדשים קלים כתיב: **שמא נגנם דמה.** אל הקודש לכפר בהיכל ונפסלה דלכתיב (ויקרא ו) וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' א"כ הוא יפה עשיתם שרפתם: **שמא חוץ למחילפה.** חוץ לעזרה יצאת ומקרא ימחיל דרשי לה דלא אינטריך פנימה אלא הכי בעא מינייהו בריש שמא יצאתה ולא היתה פנימה ואם כן הוא יפה עשיתם שרפתם (ב) פנימה היתה ולא יצאת הא למדנו שאם יצאת היה לו לשורפה: **נטמא.** ובשאר אשר יגע וגו' גבי שלמים כתיב וכ"ש קדשי קדשים דחמירי: **אלא יולא.** בחטאת אשהכון וקדשים קלים מנגן דמלגיך ליה תנא דמתניתין שריפה ליולא דפסח: **לן דמה.** של בהמת קרבן דלמרינן בזבחים (דף עו.) מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה שנא'(ו) ביום הקריבו את זבחו ביום שאתה זובח אתה מקריב כו': נשפך

רב זביד אמר לעולם כדאמר מעיקרא. פי' בקונטרס דרב זביד לא פליג אדרב חמא בר עוקבא ואינו אלא מפרש טעמו וקשה לריב"א דלא מצינו בשום מקום שיאמר לעולם כו' כדי לפרש וגראה לו דרב חמא בר עוקבא ורב פפא לא פליגי דרב חמא בר עוקבא מוקי כאן באכסנאי כאן בנעב"ה ואידי ואידי בהחזיק בדרך אבל בלא החזיק אפי' באכסנאי הוי כנעב"ה אלא דלא אליבא דרב חמא בר עוקבא ורב זביד אליבא דרב חמא בר עוקבא ורב פפא מוקי אידי ואידי באכסנאי ולא פליג אדרב חמא בר עוקבא ורב זביד אתרוייהו וקסבר אכסנאי שלא החזיק עשאוהו כציקנין אי נמי רב פפא ורב זביד פליגי אליבא דרב חמא בר עוקבא רב פפא סבר דרב חמא בר עוקבא אייר בהחזיק אבל בלא החזיק הוי אכסנאי כבעל הבית ורב זביד סבר דאכסנאי אפי' לא החזיק עשאוהו כציקנין [א] ודוקא נקט רב חמא בר עוקבא בעל הבית: **היה מעמיד את הטמאים בשער המזרח.** אפילו בטומאת קריין מיירי וגראה לר"י דהאי שער המזרח היינו שער עזרת נשים [ב] ואע"ג דאמר בפ"ק דיומא (דף ז:) ובכהה דוכתי דטבול יום אינו נכנס במחנה לויה לא בכל מחנה לויה קאמר אלא מעזרת נשים ולפנים דהכי מוכח במסכת כלים (פ"א מ"ח) דקתני התם עזרת נשים מקודשת ממנה שאין טבולי יום נכנסין לשם: **בשלמא נטמא דכתיב והבשר.** אין לפרש דאמיל דקתני במתניתין קאי דכיון דכתיב בקרא ישרף אית לן למימר דהיינו מיד בלא עיבור לורה דאי בעיבור לישמוט קרא מיניה ואנא ידענא דישרף דהוה ליה נותר מדאמר לקמן ורבה מוסיף אף ר"י הגלילי דתניא כו' אבל לרבנן דילפי מכל חטאת אשר יוצא מדמה וגו' בעי עיבור לורה אע"ג דכתיב (ג) ישרף אלמא מישרף לא משמע מיד מיהו יש לדחות דהכוא ישרף מוקמינן לשריפת' בקודש ואינו מיותר אך יש להביא ראיה מדקאמר בסמוך לן דמה נשפך דמה אי אלא חוץ לקלעים מנגן והתם לא בעי בע"כ מנגן אבל בשריפה דהתנן בדם ובבעלים תעובר לורתו אלא מנגן בשריפה קאמר ושריפה דמיד מסברא נפקא לן ולא מקרא וא"ת ואמאי צריך קרא בפסול הדם דכיון דלריך עיבור לורה פשיטא דישרף משום נותר ואור"י דאינטריך דלא ליעבד ליה קבורה קודם שיהיה נותר אי נמי הוה אמינא אפי' כשיהיה נותר לא ישרף דנותר שהיה ראוי לאכילה קודם שיתותר דוקא ישרף דמשמע לא תותירו אלא תאכלוהו [ג] אבל קשה דהיכי ליף יולא בשריפה מחטאת דאהרן דהא ע"כ לא הודה להן משה על השריפה דחטאת שנכנס דמה לפנים דפסולו בדם בעי עיבור לורה והם שרפוה מיד אלא ה"ק להו הא אם הובא יפה עשו אלא אכלוהו דהכי כתיב רישיה דקרא מדוע לא אכלתם ומיהו גראה לרשב"א דמצינו למימר דאמיל בעי מנא לן וכולה שמעתין מסקא אליבא דר' יוחנן דסבירא ליה לקמן דפסול הדם הוי פסולו בגופו דחשיב דם ובשר חדא מילתא ובפסול בעליה דוקא קתני מתניתין דבעי עיבור לורה ושפיר מייתי השתא מחטאת דאהרן דמשה הודה להן אם נכנס דמה לפנים שפיר עבוד דשרפוה ולן דמה נמי קבעי מנגן דמיד אך קשה על זה כיון דמסברא לא הוה אמרינן דישרף מיד אלא בעיבור לורה אי לאו דמסיק דהלכתא גמירי לה מאי קאמר ולרבה דאמר אפי' בעי עיבור לורה מנגן ליתא דלא גמירי הלכתא ומה לריך גזירה שוה אלא ודאי דפסולו בגופו ישרף מיד סברא הוא ובדם ובבעלים דבעי עיבור לורה נמי סברא:

בקדש היתה. רש"י פירש דברים מפנימה וכן ר"מ ולר"י גראה דברים מאכל מאכלו אותה בקודש ובמורת כהנים דיש מבמקום הקדש(ו): **בשלמא** נטמא גלי רחמנא בקדשים קלים והוא הדין בקדשי קדשים. וא"ת והא בהליה בהאי קרא כתיבי קדשי קדשים ומאי קאמר והוא הדין כדדרשינן בכל שעה (לעיל כד:) והבשר לרבות עליה ולבונה ויש לומר דאי לאו הוא הדין הוה אמינא דאתא לרבות קדשים קלים דלא בעו הכשר ולא קדשי קדשים:

וגגמר

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא פ"ג ה"ו], (ב) [תענית כו: לא. כתובות נד:], (ג) תמיד דף לג., (ד) זבחים דף קא., (ה) פ"א ה"ה, (ו) [ויקרא ז], (ז) [וע' תו' זבחים פב: ד"ה כיון],

תורה אור השלם

1. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט
2. הֵן לֹא הוּבָא אֶת דָּמָהּ אֶל הַקֹּדֶשׁ פְּנִימָה אָכוֹל תֹּאכְלוּ אֹתָהּ בַּקֹּדֶשׁ כַּאֲשֶׁר צִוִּיתִי: ויקרא י יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה משום חשד וכו' ומעמידים שם: (ב) שם ד"ה שמא מוץ וכו' שערפתם וא"ל פנימה היתה: (ג) תוס' ד"ה בשלמא וכו' אע"ג דכתיב תשרף אלמא מתשרף לא משמע וכו' דסטוא תשרף:

מוסף רש"י

חוזר ושורפו. כלאמרן בפרק כל שעה (לעיל כד.) בקודש בלא תשרף, דממקום אכילתו שריפתו (לעיל מח.). **לפני הבירה.** מקום בהר הבית שם שם בית הדשן גדול ששורפין פסולי קדשים קלים כדלמרינן בזבחים (קד:) בפרק טבול יום (ברכות מט: וכעי"ז לעיל כד.). **שמא נכנס דמה לפנים ולפנים.** מתשובתו אתה למד שכך אמר לפס מתחילה, מדקאמר הן לא הוכא וגו' פנימה (זבחים קא.).

מוסף תוספות

א. [ז]לעולם כדאמרינן מעיקרא דרוזקא.... תוס' שלקן. ב. דבשער המזרח דעזרת ישראל לא היו יכולין לינכס שזהו לפנים מעזרת נשים הרבה. שם. ג. והנותר ממנו באש תשרופו, אבל מי שאינו ראוי לאכילה שנפסל לא. שם ע"ב.

עין משפט נר מצוה

עה א מי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ח:
עו ב ג ד מי' פ"ד מהל' ק"פ הלכ' ג:
עז ה ו מי' פ"ו מהל' תמידין הלכה ה:
עח ז מי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה ג ופרק יט מהלכות פסולי מוקדשין הלכה כ:

רבינו חננאל

חוזר ושורפו לפני הבירה. ושנינן לא קשיא התם באכסנאי שאין לו חצר. משנתנו בבעל הבית. ואכסנאי זה אע"פ שלא החזיק בדרך עשאוהו כציקנין ששורפין אותו לפני הבירה בשביל ליהנות מעצי המערכה. ת"ר **באו** לשורפו בחצרותיהן מעצי המערכה אין שומעין להם חיישינן דלמא פיישי מיניהו ומדליקו תחת תבשילו ואתי בהו לידי תקלה. **מעצי עצמן לפני הבירה** אין שומעין להם שלא לבייש מי שאין לו. אי נמי שמא ישארו לו ויקחם ויחשדוהו הרואים כי עצי הקודש לקח. ואם הם קני וחזורתא כגון קוצים וחריות שאין ראוין למערכה כדתנן בתמיד באלו הן דגילין להביא במורביות של תאנה ושל אגוז ושל ענ שמן, מונעין אותו שלא לבייש את מי שאין לו. תנן התם בתמיד בסוף פ"ה ראש המעמד היה מעמיד את הטמאים בשערי מזרח, רב יוסף אמר כדי לביישן רבא אמר מפני החשד שמא יכנס יחשדוהו שאם יכנס יחשדוהו כי לעבוד עבודה נכנסו והם טמאים. פי' מפונק לאו בר עבודה הוא, הילכך יכנס שאין שם חשד. **ואי גדיל שישורה** אין שם ביוש, שהרואה אומר במלאכתו הוא מתעסק.

מתני' הפסח שיצא או שנטמא ישרף מיד כו'. יוצא מנא לן דכתיב הן לא הובא את דמה אל הקדש, מכלל שאם נכנס דמה לקדש בת שרפה היא, וכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקודש לא תאכל באש תשרף פנימה, כלומר פנימה היתה ולא יצאת חוץ למחיצת הקודש אכול תאכלו אותה, מכלל שאלו יצאת טוב עשיתם ששרפתם אותה. ש"מ בשר היוצא חוץ למחיצתו בן שרפה הוא. **בשלמא נטמא גלי רחמנא** בשלמים שהם קדשים קלים והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף, והוא הדין לקדשי קדשים, אלא יצא אשכחן בחטאת שהיא קדשי קדשים שהיא בשרפה, קדשים קלים מנא לן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ונגמר עון עון מחטאת דאהרן. תימה לרשב"ם ז"ל לישתוק מענין דפיגול [1] וממילא נימא דיסרף מיד וי"ל דבלאו הכי איצטריך למיכתב עון בפיגול דבפרק שני דזבחים (דף כח:) יליף בפיגול כרת עון עון מנותר: **אבל** נטמא דאיתיה בחולין כו'. תימה דרשב"ם ז"ל יליף כולהו מטמא ומאמאי צריך הלכתא ומומר ר"י דה"ל מה שנוסג בחולין הוי חומרא [2] הואיל ומעשה חול אתעביד ביה וא"ת ליה מדרומא דבעי סריפה וי"ל דאיכא למיפרך מה לתרומה דאסורה לזרים תתמר בקדשים קלים דשרי. רשב"ם: **לאחר** זריקה מחלוקת. פירוש אף לאחר זריקה לא דוקא בדם ובנעלים מאן קתני לה: **רבי** יוחנן בן ברוקה ורבי נחמיה אמרו דבר אחד. וא"ת [3] דילמא לעולה רבי נחמיה כרבנן ס"ל דבעו עיבור צורה וחטאת אהרן שנשרף מיד מפני אגינות הוצאת שעה היתה דעדיין לא פירש להם עיבור צורה כדפירש בקונטרס [4] ואומר רשב"ם דלפי מה שפירש ר"י הסברא דפסול בעלים בעי עיבור צורה אתי שפיר דהכא לא שייך הוצאת שעה היתה דאגינות הוי פסול בעלים ומסברא בעי עיבור צורה ועיל דקאמר הוצאת שעה היתה קסבר דמפני טומאה נשרפה: ורבה

נשפך דמה יצא דמה חוץ לקלעים דקיימא לן בשריפה מנלן נפקא לן מדר"ש דתניא [5] ר"ש אומר [1] בקדש באש תשרף לימד על חטאת ששריפתה בקודש אין לי אלא זו בלבד שאר פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים מנין ת"ל (וכל) בקדש באש תשרף אשכחן קדשי קדשים קדשים קלים מנלן אלא [6] כל פסולו בקדש בשריפה לא שנא קדשים קלים ולא שנא קדשי קדשים גמרא גמירי לה וחטאת דאהרן [7] משום מעשה שהיה כך היה ולתנא דבי רבה בר אבוה [8] דאמר אפילו פיגול טעון עיבור צורה מנא לן יליף עון עון מנותר ונילף עון עון מחטאת דאהרן אמר לך חטאת דאהרן כי האי גוונא נמי עיבור צורה לדורות בעיא והתם הוראת שעה היתה השתא דאמרינן כל פסולי דקדש בשריפה לא שנא דקדשי קדשים ולא שנא קדשים קלים גמרא גמירי לה בקדש באש תשרף למה לי ההוא מבעי ליה ששריפתה בקדש [2] והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש ישרף למה לי ההוא לגופיה איצטריך סד"א כל פסולי דקדש כגון לן דמה ונשפך דמה ויצא דמה ונשחטה בלילה דבשריפה דלית נהו בחולין אבל נטמא דבחולין נמי מפסיל אימא הואיל ואיתעביד ביה עובדין דחול אימא לא תיבעי שריפה ותיסגי ליה בקבורה קמ"ל: [3] נטמאו הבעלים או שמתו תעובר צורתן וכו': אמר רב יוסף מחלוקת שנטמאו בעלים אחר זריקה דאיתחזי בשר לאכילה אבל נטמאו בעלים לפני זריקה דלא איתחזי בשר לאכילה דברי הכל ישרף מיד מיתיבי [7] זה הכלל כל שפסולו בגופו ישרף מיד בדם ובבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה קתני בעלים דומיא דדם מה דם לפני זריקה אף בעלים לפני זריקה אלא אי איתמר הכי איתמר [3] מחלוקת שנטמאו בעלים לפני זריקה דלא איתחזי בשר לאכילה דהוה ליה כפסולו בגופו אבל נטמאו בעלים לאחר זריקה דאיתחזי בשר לאכילה דברי הכל פסולו מחמת דבר אחר ובעיא עיבור צורה ורבי יוחנן אמר אף לאחר זריקה נמי מחלוקת ואוקי ר"י לטעמיה דאמר רבי יוחנן ר"י בן ברוקה ור' נחמיה אמרו דבר אחד ר' יוחנן בן ברוקה הא דאמרן ר' נחמיה מאי היא [9] דתניא ר' נחמיה אומר מפני אגינות נשרפה זו לכך נאמר [3] כאלה והא אגינות כלאחר זריקה הויא וכי אשתרוף לאלתר [10] (נשתרוף) רבה

נזהרו ונטמאה נתחללה והוחלה בקלושתה: **ופיסגי לה בקבורה.** לגוזזה מן העין שלא יאכלוה כלבים: **מחלוקת.** דקאמר תנא קמא פסולו מחמת דבר אחר הוא ובעי עיבור צורה כגון שנטמאו הבעלים אחר זריקת הדם דנעשו כל עבודות הדם בהכשר: **אבל נטמאו קודם זריקה.** דלרמנא דחייה לפסח שני נמצאת זריקה שלא בבעלים וה"ל פסולו בגופו דזריקה פסולה היא ויסרף מיד בי"ד: **בדם.** כגון נטמא הדם או נשפך לאחר: **מחלוקת לפני זריקה.** התם פליג ר' יוחנן בן ברוקה דחשיב ליה פסולו בגופו ותנא קמא סבר מ"מ לא בא פסול זה אלא מחמת דבר אחר ורבי יוחנן אמר אף לאחר זריקה נמי מחלוקת: **מפני אגינות נשרפה.** חטאת דאהרן שהיו אונגין ואסורין לאכול בקדשים כתיב (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו ואמו קדשים בקל ומומר ממעשר: **לך נאמר לאלה.** ותקרלמה אותי כאלה שאני אונן והיאך הייתי אוכל קדשים. למשה נגטוה לאמר להם [ויקרא י] קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה בחאינות והיה סבור שאף החטאת תאכל באגינות כמנחה ואמר לו אהרן שמא אלא במנחה זו שהיא קדשי שעה ליום שמיני של מלואים נעטוית אותה מנחה ואף אני מודה לך בשעיר נחשון ושעיר של יום הכפורים (ויקרא ט) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת שהם קדשי שעה הוצה ואכילתן [מותר] לאונן אבל חטאת זו שעיר ר"ח הוא וקדשי דורות הן ואסורין לאונן. ור' יהודה פליג עלה התם [זבחים קא.] ואמר מפני טומאה נשרפה שנטמאת באונס והאי כאלה דריש ליה אמאי דקאמר משה לאהרן שמא מתוך צערך פשעת בה ונטמאת וקאמר ליה אהרן למשה כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי קדשים אלמלי קראוני כאלה וכאלה לא הייתי מבזה אותן: הכי גרסינן **והא אגינות בלאחר זריקה היא.** שאפי' מתו נדב ואביהוא לפני זריקה אין הזריקה נפסלת בכך דחטאת לא דמיא לפסח דעיקרו לאכילה דאילו חטאת לא מיישינן לאונלין דידה לכפרה אתיא ואכל ישראל שהיו ראוין ואם מפני שהקריבוה באגינות ונפסלה דאונן שעבד חילו לא הדיוטים הקריבוה כי אם אהרן עצמו וקיימא לן (יומא יג:) כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל והכי אמרינן בזבחים (קא.) ודרשינן הן היום הקריבו [ויקרא י] דקאמר ליה משה לאהרן דילמא באגינות אקריבתיה ופסלתיה ועל כן שרפתם אותה מ"ל אהרן הן היום וכי הם היום הקריבו דפסל בהו אגינות אני הקרבתי דלא פסלא בי אגינות ושריפה מיד הואי בלא עיבור צורה. ומדקאמר ר' יוחנן דר' נחמיה ור' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד דלאחר זריקה דעבודות הם נעשו בהכשר ואפילו הכי ישרף מיד מפני שאין מי שיאכלנו כי חטאת דאהרן שלא היה לה פסול אחר אלא שלא היו לה אוכלין. ופסריס כתוב בהן והא אגינות לאחר זריקה הואי וקשיא לי מגנלן הא הלא לא נתפרשו בפרשה אלא עבודות של קרבנות שמיני אבל קרבנות של ר"ח לא נתפרשו בה ועוד מדקא מהדר ליה אהרן וכי הן הקריבו והלא אני הקרבתי מכלל דקודם זריקה הואי אגינות: [9] **ורבה מוסיף אף רבי יוסי.** נמי סבירא ליה כר' יוחנן בן ברוקה דפסול בעלים לא בעי עיבור צורה: כל

נשפך דמה. דאין כאן זריקה ולא הותר הבשר: **וכן יצא דמה.** דמהאי פיגומה דלעיל נמי נפקא דמיפסיל אף הדם ביציאתה: **דקיימא לן דכל הני בשריפה.** בכל הגמרא אנו מוצאין בכל פסולי קדשים יצאו לבית השריפה ומנגן מקרא: **בקדש.** בעזרה: **פסולי שאר קדשים.** שמחיצתן בבשרותן בעזרה לכתיב בהן (ויקרא ו) בחצר אהל מועד ואימורי קדשים קליס שנפסלו דבבשרותן היתה חומת העזרה מחיצתן דהא הקטרה בעו מנין שאף כשנפסלו תהא שם שריפתן. ולהכי נקט אימורים דאי מיטמא בשרן של קדשים קליס דנאכל בכל העיר שריפתן נמי בכל העיר כדתנן [6] שורפין אותו בחצרותיהן או על גגותיהן: **קדשים קליס.** דבעו שריפה כלל בשאר פסולין חוץ מטומאה מנגן ומטומאה ליכא למילף בשאני טומאה דפסלה אף בתרומה ומעשר: **הלכתא גמירי לה וחטאת דאהרן.** לא אינטריכא לפרושי בה שריפה באגינותה וציאיתה אלא מעשה שהיה הוא לאיתעבי. ולקמן פריך והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באש **אפי' פיגול.** שפסולו בגופו טעון עיבור צורה. והא דתנא דרבה בר אבוה לא איתפרש מהיכא: **מנא ליה.** דבעי עיבור צורה פשיטא לן דטעמא משום דגמר עון עון מנותר כתיב בפיגול (שם ז) והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכתיב בנותר (שם יט) ואוכליו עונו ישא והאי קרא בנותר מוקמינן ליה בכריתות (דף ה.) בגזרה שוה כתיב [ויקרא יט] כי את קודש ה' חילל וכתיב [6] ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קודש הוא וגמר פיגול מנותר מה נותר כבר עובר צורתו אף פיגול צריך שתעובר צורתו ואדגמר מנותר ליגמרי' מחטאת דאהרן שנשרפה בו ביום דכתיב ביה נמי עון [7] ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה ומשה הוה לה דכתיב [8] וייטב בעיניו: **כי האי גוונא.** כין למאן דאמר בזבחים [קא.] מפני אגינות נשרפה כין למאן דאמר מפני טומאה נשרפה לדורות בעיא עיבור צורה והוצאת שעה היתה שנשרפה לבו ביום: **שנשרפה בקדש.** שצריך לשורפן בעזרה: [6] **מעשה חול.** שלא נתקדש בכלי שרת: **מחלוקת.** דקאמר תנא קמא פסולו מחמת דבר אחר הוא ובעי עיבור צורה כגון שנטמאו הבעלים אחר זריקת הדם דנעשו כל עבודות הדם בהכשר: **אבל נטמאו קודם זריקה.** דלרמנא דחייה לפסח שני נמצאת זריקה שלא בבעלים וה"ל פסולו בגופו דזריקה פסולה היא ויסרף מיד בי"ד: **בדם.** כגון נטמא הדם או נשפך לאחר: **מחלוקת לפני זריקה.** התם פליג ר' יוחנן בן ברוקה דחשיב ליה פסולו בגופו ותנא קמא סבר מ"מ לא בא פסול זה אלא מחמת דבר אחר ורבי יוחנן אמר אף לאחר זריקה נמי מחלוקת: **מפני אגינות נשרפה.** חטאת דאהרן שהיו אונגין ואסורין לאכול בקדשים כתיב (דברים כו) לא אכלתי באוני ממנו ואמו קדשים בקל ומומר ממעשר: **לך נאמר לאלה.** ותקרלמה אותי כאלה שאני אונן והיאך הייתי אוכל קדשים. למשה נגטוה לאמר להם [ויקרא י] קחו את המנחה הנותרת מאשי ה' ואכלוה בחאינות והיה סבור שאף החטאת תאכל באגינות כמנחה ואמר לו אהרן שמא אלא במנחה זו שהיא קדשי שעה ליום שמיני של מלואים נעטוית אותה מנחה ואף אני מודה לך בשעיר נחשון ושעיר של יום הכפורים (ויקרא ט) ואל בני ישראל תדבר לאמר קחו שעיר עזים לחטאת שהם קדשי שעה הוצה ואכילתן [מותר] לאונן אבל חטאת זו שעיר ר"ח הוא וקדשי דורות הן ואסורין לאונן. ור' יהודה פליג עלה התם [זבחים קא.] ואמר מפני טומאה נשרפה שנטמאת באונס והאי כאלה דריש ליה אמאי דקאמר משה לאהרן שמא מתוך צערך פשעת בה ונטמאת וקאמר ליה אהרן למשה כך אני בעיניך שאני מבזה קדשי קדשים אלמלי קראוני כאלה וכאלה לא הייתי מבזה אותן: הכי גרסינן **והא אגינות בלאחר זריקה היא.** שאפי' מתו נדב ואביהוא לפני זריקה אין הזריקה נפסלת בכך דחטאת לא דמיא לפסח דעיקרו לאכילה דאילו חטאת לא מיישינן לאונלין דידה לכפרה אתיא ואכל ישראל שהיו ראוין ואם מפני שהקריבוה באגינות ונפסלה דאונן שעבד חילו לא הדיוטים הקריבוה כי אם אהרן עצמו וקיימא לן (יומא יג:) כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל והכי אמרינן בזבחים (קא.) ודרשינן הן היום הקריבו [ויקרא י] דקאמר ליה משה לאהרן דילמא באגינות אקריבתיה ופסלתיה ועל כן שרפתם אותה מ"ל אהרן הן היום וכי הם היום הקריבו דפסל בהו אגינות אני הקרבתי דלא פסלא בי אגינות ושריפה מיד הואי בלא עיבור צורה. ומדקאמר ר' יוחנן דר' נחמיה ור' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד דלאחר זריקה דעבודות הם נעשו בהכשר ואפילו הכי ישרף מיד מפני שאין מי שיאכלנו כי חטאת דאהרן שלא היה לה פסול אחר אלא שלא היו לה אוכלין. ופסריס כתוב בהן והא אגינות לאחר זריקה הואי וקשיא לי מגנלן הא הלא לא נתפרשו בפרשה אלא עבודות של קרבנות שמיני אבל קרבנות של ר"ח לא נתפרשו בה ועוד מדקא מהדר ליה אהרן וכי הן הקריבו והלא אני הקרבתי מכלל דקודם זריקה הואי אגינות: [9] **ורבה מוסיף אף רבי יוסי.** נמי סבירא ליה כר' יוחנן בן ברוקה דפסול בעלים לא בעי עיבור צורה:

עין משפט נר מצוה

עט א מיי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ח:

פ ב ג מיי' פ"ד מהל' ק"פ הלכה ג:

מוסף תוספות

א. מנא ליה לר' יוחנן דמשום דס"ל מפני אגינות נשרפה לא יוכל לסברר כרבנן. תוס' שאנן. ב. לעיל ד"ה כי האי הוראת שעה היתה. שם.

רבינו חננאל

ותוב לן אי נשפך או יצא דמה חוץ לקלעים דקיימא לן בשרפה מנא לן. ואתינן לאפוקה מדר' שמעון דתני כל בקדש באש תשרף דכתיב בחטאת, לרבות כל פסולי קדשי קדשים ואימורי קדשים קלים שהן בשרפה, פסולי קדשים קלים עצמן מנין, ולא אשכחנן ראיה מן התורה. **ואסיקנא** אלא הלכתא גמירי לה, וחטאת דאהרן מעשה שהיה אתא לאשמועינן. **ורבה בר אבוה** דתני אפילו פגול טעון עורה, כלומר אינו נשרף מיד אלא עד שתעובר צורתו, נילף מחטאת דאהרן. אמר לך אפי' כעין חטאת דאהרן לדורות עורה בעי. וחטאת דאהרן הוראת שעה היתה, לא שיהיה דבר זה נוהג לדורות. **אמר רב חסדא** מחלוקת ת"ק ור' יוחנן בן ברוקה בשנטמאו הבעלים או שמתו, שזה אומר תעובר צורתו וזה אומר ישרף מיד, בשמתו או שנטמאו הבעלים לאחר זריקה דאיתחזי בשר לאכילה, אבל לפני זריקה דלא איתחזי בשר לאכילה כלל דברי הכל ישרף מיד. **אוהבינן** עלה וחזר ואמר **אלא הכי איתמר**, אמר רב חסדא מחלוקת שנטמאו או שמתו לפני זריקה דלא איתחזי בשר לאכילה כלל דהויי ליה כפסולו בגופו אבל לאחר זריקה דברי הכל בעי עורה. **ור' יוחנן אמר אפי' לאחר זריקה** נמי מחלוקת, כי היכי דלא תקשה לך הא תיובתא דאותבינן על רב חסדא ולא אשכח לה פירוקא. **ואדא ר' יוחנן לטעמיה** דאמר ר' יוחנן ר' נחמיה ור' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד. דאפי' פסול הזבחים בבעלים ישרף מיד. ר' יוחנן בן ברוקה הא דמתני'. ר' נחמיה דתניא ר' **נחמיה אומר מפני אגינות נשרפה** לכך נאמר כאלה, ואגינות לאחר זריקה הואי ושרפה מיד הואי.

מסורת הש"ס

(א) לעיל דף כה., ב) [ביומיומ סה: וש"נ], ג) לעיל דף לד: [עב: מנחות נ:], ד) לעיל לד: עג: [תוספתא פ"ו ה"ו], ה) זבחים דף קא., ו) [לעיל לא.], ז) [לעיל פא.], ח) [שמות כט:], ט) [ויקרא י:], י) [שם], כ) שייך לדף פג., ל) גי' רש"ל ומסברא, מ) נראה דדבור אחר הוא ומגלה הואיל הוא התחלת דבור,

תורה אור השלם

1. וְכָל חַטָּאת אֲשֶׁר יוּבָא מִדָּמָהּ אֶל אֹהֶל מוֹעֵד לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ לֹא תֵאָכֵל בָּאֵשׁ תִּשָּׂרֵף:
ויקרא ו כג
2. וְהַבָּשָׂר אֲשֶׁר יִגַּע בְּכָל טָמֵא לֹא יֵאָכֵל בָּאֵשׁ יִשָּׂרֵף וְהַבָּשָׂר כָּל טָהוֹר יֹאכַל בָּשָׂר: ויקרא ז יט
3. וַיְדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל מֹשֶׁה הֵן הַיּוֹם הִקְרִיבוּ אֶת חַטָּאתָם וְאֶת עֹלָתָם לִפְנֵי יְיָ וַתִּקְרֶאנָה אֹתִי כָּאֵלֶּה וְאָכַלְתִּי חַטָּאת הַיּוֹם הֲייִטַב בְּעֵינֵי יְיָ:
ויקרא י יט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שנשרפתן וכו'. בגמרא הס"ד ואחר כך מ"ש עובדין דחולא מעשה חול:

מוסף רש"י

בקדש באש תשרף. במקום אכילתו שריפתו (לעיל מט. פא:) לימד על חטאת. פסולה, ששריפתה בקודש. בעזרה, דמוהיה סוכף לא הוה שמעינן מקום שריפתה היכן (לעיל כד.), שאר פסולי קדשי קדשים. כגון מנחה ועולה ואשם שנטמאו או שנשפך דמן ומנחה שלא נקמוץ קומצה, ואימורי קדשים קלים. שנטמאו, ודוקא נקט הני שמחיצתן בתוך חומת העזרה, אבל פסולי בשר קדשים קלים שחיצתן בכל העיר, אף שריפתן אם נטמאו חוץ לעזרה הן, והכי נמי מנן בתלא עובדין (לעיל מט.) שורפן לפני הבירה והייט חוץ לעזרה ושם היה בית הדשן לכך וקן מפורש בזבחים בפ' שבעל יום (לעיל כד.), אפילו פיגול. דפסול חמור הוא ופסול דאוריתא הוא (מנחות נ:), כל שפסולו בגופו. פסול ודאי ובשר עצמו (לעיל לד:) כגון פיגול נותר טמא ויוצא, ישרף מיד. ואין צריך לטמטון (לעיל נג:), בדם ובבעלים. כגון נשפך הדם וכגון שנמתו בעלים או נטמאו אחר זריקה, דעכשיו פסח בשר הוא אלא שאין לו אוכלין (שם וכעי"ז לעיל לד: ולא אמ"ש שפסול נמוד הוא אפילו הכי הואיל ואינו כשבר עצמו בעי עיבור צורה (לעיל לד:), העובר צורתו. ימתינו לו עד שתעובר ממנו צורת בשר, דיכון לאין פסולו חמור לא שרפינן קדשים בחוץ, ועיבור צורה הוא פסול ליה דהוה ליה פסולו בגופו (לעיל נג:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

כל הענין כולו. כל פרשה זו. וכל חטאת אשר יוצא מדמה (ויקרא ו) דמוקי לה רבנן במסכת זבחים (דף פב.) בחטאת החיצונה שהכניס דמה לפנים וחזו פסול שלה וקאמר רחמנא שיערף פליג רי"ג ומוקי בחטאת הפנימית כגון פר העלם דבר של ליבור אשר יוצא מדמה בחטאתה אל אהל מועד לא תאכל באש תשרף ובבשרה[ט] לא תאכלו מקרא דהא כתיב בגוויה (ויקרא ד) ושרף אותו על עציס וגו' אלא שאש נפסלה ביוצא ובטומאה בא הכתוב ללמדך שתשרפנה בבית הבירה ולא חוץ לג' מחנות במעות' וליתן לא תעשה על אכילתה: **אמרו לו חטאת החיצונה שהכניס דמה לפנים מנין לך.** שהיא פסולה: **אמר להן.** מדאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא את הוצא בת שריפה היא ושפיר עביד דשרפוה לאלתר. ומדליף רי"ג קדשי דורות מחטאת דאהרן אלמא ס"ל נמי דאש הובא דמה לדורות בעיא שריפה לאלתר כי חטאת דאהרן ואף על גב דפסול הדם הוא דהוי כפסולו מחמת דבר אחר וקס"ד דה"ה נמי ס"ל בפסול בעלים לא בעי עיבור דורה אבל רבנן דלא גמירי מייה סברי דורות משעה לא יליפין ובהיא הוא דקאמר להו משה דאש הביאו דמה לפנים בעיא שריפה אבל לדורות בעי קרא אחרינא ובגי עיבור דורה נמי לא יליפינן מינה: **ור' יוחנן.** דלא חשיב ליה לריה"ג בהדייהו אמר לך נהי דשמעת ליה בפסול דם דלא בעי עיבור דורה בפסול בעלים מי שמעת ליה דקאי כרבי יוחנן בן ברוקה: **דם ובשר חדא מילתא היא.** והוה ליה פסולו בגופו כאילו נטמא בשר עצמו: **מתני' העצמות.** שלא יכול לשורפן מפני שנאסרה בו שבירת העצם ונותר בהן מוח והרי הוא נותר וטעון שריפה: **וכן גידין.** ובגמרא [ע"ב] פריך ויכלינהו: **והנותר.** בשר פסח שנתעצלו באכילתו ויתותר: **בשאר עצר.** שהוא חולו של מועד ואע"פ שנפסל בצוקר לאשון אין לשאי לשורפו בי"ט כדמפרש בגמר"ט: **גמ' שמשמו נותר.** שנותר בהן מוח חוץ לזמנו ושימשוהו העצמות הללו: **מטמאין את הידים.** כנותר עצמו שגזרו חכמים שיטמא את הידים כפ' בתרא (דף קכ:) ולקמן בפירקין (דף פה.) מייתי לה בגמ': **בפיס.** (ב) כנו כדמתרגמי' בסיסיה (שמות ג) מקום מושבו: **הני עצמות היכי דמי.** דקאמר עיקרן ותחלתן בשריפה: **שלינהו.** יצליכם הלא הצריך הכתוב שריפה אלא בראוי לאכילה ויתותר כדכתיב (שם יב) לא תותירו ממנו עד בקר ואם תותירו תשרפו: **דאיכא בהו מוח.** ומתחלתן לשריפה עומדים אסור לשורכן וע"כ נעשין נותר הילכך חשיב להו בתנאי נפשייהו ולא הוו בכלל והנותר דמתני': **אמטו לבי בעו שריפה.** אף העצמות כמוח עצמו: **אלא אי לאו מילתא היא.** הרי מכיון שיתותרו ונפסלו אין בהן משום איסור שבירה דאמרינן לקמן ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול: **ניפבריהו.** ויתקליה לאוח וישרפיה ולא יפסיד עצים וטורח לשרוף העצמות: **קסבר.** האי תנא בו דכתיב גבי שבירה לאו למעוטי פסול אתא אלא לאורחיה דקרא הוא וכשר ואף פסול במשמע: **המותיר בטהור.** וכל שכן בטמא: **אין סופג.** לקמן בפירקין [פד.] מפרש טעמא: **היפה לו שעה הכושר.** כגון ותר יש בו שבירת העצם: **לא היפה לו שעה הכושר.** כגון נטמא לפני זריקה אין בו משום שבירת עצם: **ומאן ניהו אבא.** דמתני' דשאר ליה בהכי לגבי שבירת העצם: **כל עצמות.** שאין יכול לשורכן מפני תקלת עצם לא תשברו בו לפיכך נשרפים על ידי אוח שבהן: **עצמות קדשים.** דמותר לשורכן אמרי' סתמא דמילתא לא אתא אוח דידהו לידי ותר ומקמיה איסורייהו דינהו לידי ותר חלצינהו ואין כאן שימוש ותר: **לבתר הכי.** לאיפסול חלצינהו דתו ליח ביה איסור שבירה כר"ש ויש כאן שימוש ותר: שמצאן

ורבה מוסיף אף ריה"ג. וא"ת[א] היכי נימא דריה"ג ור' יוחנן בן ברוקה אמרו דבר אחד והא פסולה דחטאת שנכנס דמה לפנים היינו לפני זריקה ור' יוחנן בן ברוקה אחר זריקה איירי ואליבא דר' יוחנן מסיק מדקא מוסיף עלי' וי"ל דרבה לא מפליג בין קודם זריקה בין לאחר זריקה כי היכי דלא מפליג ר' יוחנן דקאמר אף אחר זריקה מחלוקת:

אמר להן הן לא הובא את דמה. פירש בקונטרס דרבנן לא בעו למילף מחטאת דאהרן דלא גמרי' דורות משעה ומה שפירש כן לא משוס דחטאת דאהרן היה לשעה דהא שעיר של ר"ח היה כדפירש בקונ' וכן איתא בזבחים בפרק עבודת יום (דף קא:) אלא דקסברי רבנן הוראת שעה היתה כדאמר לעיל וקשה לרשב"ל דלעיל שייך הוראת שעה כדפי' דקסבר מפני טומאה נשרפה דהוי פסולו בגופו ומסברא ישרף מיד ב אבל הכא בחטאת שנכנס דמה לפנים דהוי פסולו בדם ומסבר' בעי עיבור דורה[ג] לא שייך הוראת שעה היתה[ד] ונראה לר"י דרבנן לא בעו למילף מחטאת אהרן משום דמלינו למימר דמשה לא הודה להן[ה] על השריפה דשפיר עבוד אלא פשיטא דאית בהו מוח אי אמרת בשלמא שימוש נותר מילתא היא אמטו להכי בעי שריפה אלא אי אמרת שימוש נותר לאו מילתא היא למה להו שריפה נתברינהו ונחלצה למוח דידהו ונשרפיה ונשדינהו לדידהו אלא לאו שמע מינה שימוש נותר מילתא היא אמרי לא לעולם אימא לך שימוש נותר לאו מילתא וקסבר בו בכשר ואפי' בפסול אפי' בפסול ס"ד והא[ו] תנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו סופג את הארבעים לא קשיא [ז]כאן שהיתה לו שעת הכושר כאן שלא היתה לו שעת הכושר ומאן תנא דשני ליה בין שהיתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר רבי יעקב היא דתניא [ח]ועצם לא תשברו בו[ט]בו בכשר ולא בפסול רבי יעקב אומר [י]היתה לו שעת הכושר ונפסל יש בו משום שבירת העצם לא היתה לו שעת הכושר אין בו משום שבירת העצם ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם מיתיבי [יא]כל עצמות הקדשים אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח מפני התקלה הני עצמות היכי דמי אילימא דלית בהו מוח למה להו שריפה אלא פשיטא דאית בהו מוח ואי סלקא דעתך שימוש נותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי אין טעונין שריפה אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שמצאן חלוצין עצמות קדשים דאין בהן משום שבירת העצם קמי דנהוו נותר חלצינהו ולא הוו שימוש נותר ולא בעו שריפה עצמות הפסח דיש בהן משום שבירת העצם[יב] לבתר דנהוו נותר הוא דחלצינהו והוו להו שימוש נותר ובעו שריפה רב זביד אמר הכא במאי עסקינן כגון שמצאן

רבה מוסיף אף ר"י הגלילי[ט] דתניא ריה"ג אומר כל הענין כולו אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ובשעירי' הנשרפין לשרוף פסוליהן אבית הבירה וליתן לא תעשה על אכילתן אמרו לו חטאת שנכנס דמה לפני ולפנים מנין אמר להן [1]הן לא הובא את דמה אל הקדש פנימה מכלל דאי נפיק איהי א"נ עייל דמה בשריפה ורבי יוחנן סבר דם ובשר חדא מילתא היא בעלים מלתא אחריתי היא: **מתני'** [כ]**העצמות והגידין והנותר ישרפו בששה עשר חל ט"ז להיות בשבת ישרפו בי"ז לפי שאינן דוחין לא את השבת ולא את י"ט: גמ' אמר רב מרי בר אבוה א"ר יצחק** [כא]**עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הואיל ונעשה בסים לדבר האסור נימא מסייע לי'** [כב]**העצמות והגידים והנותר ישרפו לט"ז הני עצמות ה"ד אילימא דלית בהו מוח למה בשריפה נשדינהו אלא פשיטא דאית בהו מוח אי אמרת בשלמא שימוש נותר מילתא היא אמטו להכי בעי שריפה אלא אי אמרת שימוש נותר לאו מילתא היא למה להו שריפה נתברינהו ונחלצה למוח דידהו ונשרפיה ונשדינהו לדידהו אלא לאו שמע מינה שימוש נותר מילתא היא אמרי לא לעולם אימא לך שימוש נותר לאו מילתא וקסבר בו בכשר ואפי' בפסול אפי' בפסול ס"ד והא[כג] תנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו סופג את הארבעים לא קשיא [כד]כאן שהיתה לו שעת הכושר כאן שלא היתה לו שעת הכושר ומאן תנא דשני ליה בין שהיתה לו שעת הכושר ללא היתה לו שעת הכושר רבי יעקב היא דתניא [כה]ועצם לא תשברו בו[כו]בו בכשר ולא בפסול רבי יעקב אומר [כז]היתה לו שעת הכושר ונפסל יש בו משום שבירת העצם לא היתה לו שעת הכושר אין בו משום שבירת העצם ר"ש אומר אחד זה ואחד זה אין בו משום שבירת העצם מיתיבי [כח]כל עצמות הקדשים אין טעונין שריפה חוץ מעצמות הפסח מפני התקלה הני עצמות היכי דמי אילימא דלית בהו מוח למה להו שריפה אלא פשיטא דאית בהו מוח ואי סלקא דעתך שימוש נותר מילתא היא עצמות קדשים אמאי אין טעונין שריפה אמר רב נחמן בר יצחק הכא במאי עסקינן כגון שמצאן חלוצין עצמות קדשים דאין בהן משום שבירת העצם קמי דנהוו נותר חלצינהו ולא הוו שימוש נותר ולא בעו שריפה עצמות הפסח דיש בהן משום שבירת העצם[כט] לבתר דנהוו נותר הוא דחלצינהו והוו להו שימוש נותר ובעו שריפה רב זביד אמר הכא במאי עסקינן כגון שמצאן

פא א מיי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ה:
פב ב מיי' פ"ח מהלכות מעות הטומאה הל' ד:
פג ג מיי' פ"י מהלכות קר"פ הלכה ו:
פד ד מיי' פרק יט מהל' פסולי מוקדשין הלכה ט וס"י מהלכות קר"פ הלכה ב:

רבינו חננאל

ורבה מוסיף אף רבי יוסי הגלילי סבר פסולו בבעלים ישרף מיד, דתניא ר' יוסי הגלילי אומר כל זה הענין דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד וגו' אינו מדבר אלא בפרים הנשרפים ושעירין הנשרפין כו'. אמרו לו אם זה הענין כולו [מדבר] בפרים ושעירים הנשרפין הוא, חטאת הנעשת בחוץ שנכנס דמה לפנים מנין שהיא פסולה ותשרף. אמר **להם** הן לא הובא את דמה לפנים ולא היא יוצאה חוץ לקלעים אלא פנימה היתה אכול האכלו אותה, ש"מ מכלל שאם נכנס דמה לפנים או יצאה היא חוץ לקלעים פסולה ונשרפה מיד כמעשה החטאת אהרן. ור' יוחנן אמר לך פסילות דם כפסילות בשר הוא ופסולו בגופו קרינא ביה ופסילות בעלים שניא.

מתני' העצמות והגידים והנותר ישרפו בששה עשר חל ששה עשר להיות בשבת ישרפו בשבעה עשר שאין דוחין לא שבת ולא יום טוב. ולא תימא חל ממש, דאם כן חל פסח להיות בבד"ו, אלא אילו חל דין הוא שישרפו למחר. וכך הוא בפרוש בתלמוד ארץ ישראל במסכת מגילה. **אמר מרי בר אבוה [בר אבויה]** עצמות קדשים ששמשו נותר, כלומר היה עליהם בשר ונעשה נותר ונפסל מטמאין את הידים. הואיל ונעשו בסיס לדבר האסור. וסיריניה ממתני' דקתני **העצמות ישרפו** מכלל דאית בהו מוח דאי לית בהו מוח למה להו שריפה. אלא לעולם דאית בהו מוח ואי שימוש נותר לאו מילתא היא נתברינהו ונחלצה למוח ונשרפה ונשדינהו לעצמות. אלא ש"מ שמוש נותר מלתא היא. ודחינן **[לא] לעולם אימא לך** אי ממתני' שמוש נותר לאו מלתא היא, ותנא דמתני' סבר אפי' הפסול יש בו שבירת עצם לפיכך תני ישרפו מפני המוחתר שבהן. **אינו והתנן המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה ארבעים.** ודחינן הא דתנן אינו לוקה מכלל דלית בה שבירת עצם בפסול מעיקרא דלא הוה ליה שעת הכושר, ומתני' דקתני ישרפו ואוקימנא משום שבירת העצם, כשהיתה לו שעת הכושר ונפסל ור' יעקב היא. **ומותבינן למאר' כל עצמות קדשים אין טעונין שרפה** חוץ מעצמות הפסח מפני תקלה, **והני עצמות** ודאי בדאית להו מוח דאי לית בהו מוח אפי' עצמות פסח לא בעו שרפה, אלא ודאי אית בהו מוח, ואי אימור קמי איסורייהו חלצינהו ולא שמשו נותר, לפיכך לא בעי שריפה. עצמות פסח דאית ביה משום שבירת עצם, חיישינן דלמא בתר איסורייהו חלצינהו, הלכך בעי שריפה. **רב זביד אמר כגון שמצאן**

מוסף רש"י

כל הענין כולו. מדרבנן פליג בת"כ דמוקמינן ליה ליפסול חטאת החיצונה שנכנס דמה לפנים ואמר להו אין המקרא מדבר אלא בפנימיות שדמם נכנס לפנים כמצוותה ואמר קרא שאם אינו בהן פסול ישרפו אבית הבירה בעזרה ולא חוץ לג' מחנות כמעותן דכתיב בהא קרא בקדש באש תשרף שתהא שריפתה בקודש וליתן בה תעשה על אכילתן בין כאיין בין פסולין דכתיב לא תאכל, דבמקומן לא נאמר לאו על אכילתן ובמתו כלן (זבחים פב.), **ישרפו בששה עשר.** ולא בט"ו, דיו"ט הוי ואין שורפין קדשים ביו"ט (תמורה ד:), **המותיר בטהור.** בפסח טהור וכשר **והשובר.** את העצם, **בטמא אינו סופג את הארבעים.** המותיר בטהור, אפילו בטהור, ולא שכן בטמא (שבועות ג:).

מוסף תוספות

א. אפי' לדברי רבה. תוס' שאנן. **ב.** כמו שפי' בקונטרס שעדיין לא אמר לו הקב"ה שיהא טעון עיבור צורה. **שם.** ג. כמו שפי' ר"י לעיל (פב. ד"ה בשלמא). **שם.** ד. [ו]לא היה להם לשורפו מיד. **שם.** ה. דהאי דאמר ליה משה לאהרן הן לא הובא וגו' לאו משום שאם הובא דמה לפנים שיפה עשו ששרפוה מיד. **שם.** ו. תוס' שאנן מוסיף. אפי' ע"י גומרתא.